

Тадқиқот **uz**

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

conferences.uz

No 19
31 август

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 19-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
4-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
19-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-4**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
19-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-4**

ТОШКЕНТ-2020

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 19-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 август 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020. - 10 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиши йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга баршиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, очимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шоҳида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажида Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Сахифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

**СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ
ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ**

1. Мансур Омонов

ХХ - ХХI АСР ДИПЛОМАТИЯЛАРИ: ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ ВА
АҚЛЛИ ДИПЛОМАТИЯНИНГ ҲУСУСИЯТЛАРИ 7

СОЦИОЛОГИЯ ВА ПОЛИТОЛОГИЯНИНГ ЖАМИЯТИМИЗДА ТУТГАН ЎРНИ

**XX - XXI АСР ДИПЛОМАТИЯЛАРИ:
ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ ВА АҚЛЛИ ДИПЛОМАТИЯНИНГ ҲУСУСИЯТЛАРИ**

*Мансур Омонов,
Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия
университети PhD тадқиқотчиси,
Инновацион ривожланиши вазирлиги бўлим бошлиги
Тел.: +99890318-86-06, Email: omonov5@mail.com*

Аннотация: ҳозирги кунда халқаро муносабатларнинг асосини ташкил этувчи дипломатия ва дипломатик фаолиятнинг аҳамияти тобора кенгайиб, унинг воситасида халқлар ва давлатлар ўртасидаги долзарб масалалар ҳал қилиш, истиқболли алоқаларни йўлга қўйиш ва ривожлантиришга эришилмоқда. Ушбу мақолада асосан буғунги замонавий халқаро муносабатларга асос бўлиб келган XX аср халқ дипломатияси ва XXI аср рақамли, ақлли дипломатияларнинг ўзига хос ҳусусиятлари таҳлилий ўрганилган.

Калит сўзлар: халқаро муносабатлар, халқ дипломатияси, смарт дипломатия, рақамли дипломатия, халқлараро муносабатлар, виртуал дипломатия

Аннотация: Сегодня возрастает значение дипломатии и дипломатической деятельности как основу международных отношений, которым можно устанавливать и развивать перспективные отношения и решать актуальные вопросы между народами и государствами. В статье анализируются особенности народной дипломатии XX века и смарт, цифровой дипломатии XXI века, которые составляют основу современных международных отношений.

Ключевые слова: международные отношения, публичная дипломатия, умная дипломатия, цифровая дипломатия, международные отношения, виртуальная дипломатия

Annotation: Today, the importance of diplomacy and diplomatic activity is growing as a form of the basis of international relations, which it is possible to establish and develop prospective relations and to resolve actual issues between peoples and nations. This article analyzes the features of people's diplomacy of the XX century and smart, digital diplomacy of the XXI century, which are the basis of current modern international relations.

Keywords: International relations, Public diplomacy, Smart diplomacy, Digital diplomacy, International relations, Virtual diplomacy

Буғунги замонавий халқаро муносабатларда ҳар бир давлат учун халқаро алоқаларни ривожлантиришда дипломатиянинг аҳамияти мухим рол ўйнамоқда.

XX аср дипломатияси сифатида халқ дипломатиясининг ҳусусиятлари: XX аср дипломатияси сифатида “Халқ дипломатияси” атамаси ўтган асрнинг 60-йилларида АҚШнинг Туфтс университети Флетчер Хукуқ ва дипломатия мактаби декани, собиқ дипломат Эдмунд Гуллион томонидан фанга киритилган ва ҳозирга қадар ишлатилиб келинади. Халқ дипломатияси, халқаро дипломатик фаолиятга асосланган стратегик сиёsat бўлиб, у асосан давлатлараро муносабатларда халқларнинг устувор ролини ифодалайди ва буғунги жаҳон сиёsatида унинг аҳамияти тобора ошиб бораётганлигини етакчи давлатлар сиёsatида кенг намоён бўлади.

Халқ дипломатияси дастлаб нафақат хорижий мамлакат раҳбарияти билан балки унинг фуқаролари билан ҳам муносабатларни ўрнатиш воситаси сифатида амалга оширилган ва пропаганда, тарғибот унинг асосини ташкил этади. Шунингдек, халқ дипломатияси асосан оммавий дипломатия (public diplomacy), маҳаллий дипломатия (domestic diplomacy), халқ-

халқа дипломатияси (people-to-people), этник дипломатия (folk diplomacy) фуқаролик дипломатияси (citizen diplomacy) кабиларни ўзаро бир бирига синоним дейиш мумкин. Булар мамлакат манфаатини ҳимоя қилиш ва хорижда унинг нуфузини оширишга хизмат қилиши билан аҳамиятлидир. Халқ дипломатияси асосан анъанавий дипломатияга таянди ва у халқ оммасининг фикр мулоҳазаларини намоён этади¹.

Халқ дипломатияси – ташқи сиёсатнинг муҳим қисми, халқлар ўртасидаги муносабатларни яхшилаш учун, халқаро майдонларда мамлакат ва унинг манфаатларини тарғиб қилиш, ижобий имиджини яратиш, кенг омма учун унинг мақсад ва қадриятларни тушунтиришга қаратилган сиёсат, иқтисодиёт, таълим, илм-фан, технология, савдо, сармоя ва сайёхларни, мамлакатга жалб қилиш, халқаро майдонда унинг обрўси, манфаатларини таъминлаш учун муҳим восита бўлиб хизмат қиласди²;

Тадқиқотчи Ненси Сновга кўра, XXI аср халқ дипломатиясида глобаллашув бўлаги ҳарбий истило, ахборот ва коммуникацион технологиялар, вақт ва масофа қисқариши, глобал нодавлат акторлар (блоггерлар)нинг ортиши бу давлатларда қатор қийинчиликларни келтириб чиқармоқда³.

XXI аср дипломатияси сифатида “Ақлли” дипломатия (Smart Diplomacy)нинг хусусиятлари: XXI аср халқаро муносабатларда янги дипломатия турлари кириб келди. Буларга вертуал дипломатия, рақамли дипломатия (твиттер, фейсбук), ахборот технологиялар каби ижтимоий соҳаларни ҳам киритиш мумкин. Вертуал дипломатия – интернет тармоғи орқали давлат имиджини ошириш бўлса, рақамли дипломатия эса дунё етакчилари, дипломатлар ва халқаро ташкилотларнинг ижтимоий тармоғлардан (twiplomacy) фойдаланиб, фаолият олиб боришидир.

2015 йилда Глобал дипломатик форумда, XXI аср дипломатия эволюциясини ўрганадиган “Ақлли” дипломатия (Smart Diplomacy) концепцияси эълон қилинди. Ақлли дипломатиянинг асосий устунларидан бири бу дипломатик фаолиятларда технологиядан кенг фойдаланишdir. Онлайн платформаларнинг жуда кенг тарқалиши ва ривожланиб бориши уларни сиёсат соҳасидаги глобал аудиторияни кенг жалб қилиш учун қимматли воситаларга айлантиради. Борган сари одамлар турли хил мавзуларда билим олиш учун онлайн каналлардан асосий маълумот манбаи сифатида фойдаланишга мойил бўлмоқдалар. Шу тарзда, ушбу каналлар дунё бўйлаб одамларнинг тасавурлари, қарашлари ва хатти-ҳаракатларига тобора таъсир кўрсатмоқда.

Хукуматлар онлайн платформалардан нафакат ўзларининг маданий ва савдо-сотиқлари учун тингловчиларни жалб қилишмоқда, балки хавфсизликка таҳдидларни аниқлашда ҳам фойдаланишлари мумкин. Чунки рақамли дипломатия имкониятлари халқларни иқтисодий ва ҳарбий ресурсларини киберхужумлардан ҳимоя қилишга тайёрлайди. Шу билан бир қаторда, ушбу XXI аср дипломатияси – “Ақлли” дипломатия (Smart Diplomacy) имкониятлари халқлар ва давлатлар ўртасидаги анъанавий дипломатияни кучайтироқда⁴.

Diplomacy.Live Рақамли дипломатия рейтинг (Digital Diplomacy Ranking) кўрсаткичлари эълон қилган бўлиб, 2016 йилда мазкур рейтингда дунёнинг 210 мамлакат ташқи ишлар вазирликлари веб-сайтлари, мобил иловалари ва ижтимоий тармоқлари каби очиқ рақамли дипломатия активлари ва улардан дипломатик саъй-ҳаракатларда қандай фойдаланишлари таҳлил қилинди⁵.

Рақамли дипломатия фаолиятини баҳолаш учун аниқ кўрсаткичлар мавжуд бўлиб улар жумласига: стратегия, таъсир, жалб қилиш, таҳлил, хавфсизлик, шакллантириш, аудитория, шаффоффлик ва инновацияни ташкил этади⁶. Ақлли дипломатияда маълумотлар (data), инфратаузилма, капитал ва бозорнинг мавжудлиги технологик имкониятларни ривожлантиришининг асосий омили ҳисобланади. Ушбу рақамли технологик имкониятлар халқаро сиёсатда мамлакат дипломатик амалиётини кучайтиришга хизмат қиласди. Хусусан, сўнгги

¹ Felltham R. *Diplomatic Handbook*. – London, New York, 1993. – P143

² www.publicdiplomacy.wikia.com-wiki-EdmundGullion, www.culturaldiplomacy.org-pdf-books.

³ Nancy Snow (2009). «Rethinking Public Diplomacy» Routledge.25.

⁴ Volker Stanzel. ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security Diplomacy in the 21st Century Digitisation and Government Responsibility. 2017. P-3

⁵ <http://diplomacy.live/> cited 15.08.2020

⁶ Henry A. Kissinger. *Diplomacy*. 1994

йилларда визаларни расмийлаштиришда сунъий интеллектдан фойдаланишга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу жараёнлар виза олиш жараёнини тезлаштиради, мурожаат этувчи-ларга эса тезкор ва қулай ёрдам берадиган маълумотлар базасини яратади. Элчихоналар томонидан тўплангандан маълумотларнинг миқдори ва сифати ушбу соҳада янада самарали ва инновацион ишлашда катта имконият яратади.

Дарҳакиқат, XXI аср дипломатиясида икки муҳим йўналиш асосий устуворлик касб этади улардан биринчиси: коммуникация маҳорати – ОАВ билан интервью, одамлар билан ишлаш лаёқати; иккинчиси эса, бошқарув қобилияти, менежмент маҳорати – эргашувчи-лар, ходимларни ва лойиҳаларни бошқариш кабилардир.

Шулардан келиб чиқиб айтганда, XX аср ва XXI аср дипломатияларининг ўзига хос хусусиятлари тезкор глобаллашув жараёнларини намоён этади. Бу жараёнларда дипломатия фаолиятининг аҳамияти ва муҳимлиги энг устувор аҳамиятга эгадир.

Шунингдек, ҳалқаро алоқаларни шакллантириш ва минтақавий масалаларни сиёсий ҳисоб китоблар орқали сабабларини асослаган ҳолда ва иқтисодий ҳисоб китоблар орқали ҳал этиш бугунги замонавий ҳалқаро муносабатларда муҳим рол ўйнашини таъкидлаб ўтиш лозим.

Шу билан бир қаторда, мазкур дипломатия турларидан кенг фойдаланган ҳолда Ўзбекистоннинг ҳалқаро имиджини ошириш лозим. Бунинг учун аввало ҳалқаро индекслардаги давлатимиз ҳақидаги маълумотларни тӯғирлаш (яхшилаш) жуда зарурдир. Масалан, дунёдаги хавфсиз мамлакат рўйхатида Ўзбекистон 109 ўринда, Туркманистон 112 ўринда яъни минтақада энг хавфли деб кўрсатилган. Нисбатан яхши кўрсатгичлар Қозоғистон 44, Тожикистон 68, Қирғизистон 89 ўринни эгаллайди. Бу ҳам нафақат ҳалқаро имидж балки бизнес, сайёҳлик ва инвестиция оқимиға тўскинлик қилувчи омиллардан бири ҳисобланади.

Адабиётлар рўйхати

1. Felltham R. Diplomatic Handbook. – London, New York, 1993. – P143
2. www.publicdiplomacy.wikia.com-wiki-EdmundGullion, www.culturaldiplomacy.org-pdf-books.
3. Nancy Snow (2009). «Rethinking Public Diplomacy» Routledge.25.
4. Volker Stanzel. ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security Diplomacy in the 21st Century Digitisation and Government Responsibility. 2017. P-3
5. <http://diplomacy.live/> citated 15.08.2020
6. Henry A. Kissinger. Diplomacy. 1994

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 19-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(4-қисм)

**Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев**

Эълон қилиш муддати: 30.08.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Tel: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000